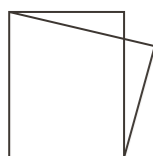

Hvad er professionsforskning?

Martin Blok Johansen,
lektor, Pædagogik
og Dannelse, VIA
University College
& Jan Thorhauge
Frederiksen,
lektor, Institut for
Kommunikation,
Københavns
Universitet

Artiklen diskuterer, hvad professionsforskning egentlig er, både generelt og i en dansk kontekst. Indledningsvis giver vi et overblik over betydningen af begrebet profession og dets historiske oprindelse og senere. Centralt i oprindelsen står forestillingen om, at professioner har et eget og særligt vidensgrundlag. Denne videns karakter har det imidlertid været vanskeligt at definere, ikke mindst fordi viden netop er, hvad professionsforskningen har til formål at producere. Artiklen foreslår derfor en måde at beskrive og kategorisere professionsforskning på, der ikke tager udgangspunkt i en given definition af professioner, eller af viden, men i stedet prøver at beskrive de forskelle, der findes i forskningsfeltet. Det gør artiklen ved at udvikle tre forskellighedsakser.

Den første af disse akser er spørgsmålet om, hvilken aftager, opgavestiller eller offentlighed, som professionsforskningen primært retter sig mod – dette kaldes professionsforskning til. Den næste akse handler om det teoretiske perspektiv, der anlægges, altså hvilke teoretiske forståelser af professionerne der er relevante for forskningen – dette kaldes professionsforskning gennem. Endelig handler den tredje om, hvilken metodologi forskeren betjener sig af, og dermed hvilke data og hvilke stemmer der anses for relevante eller pålidelige kilder til viden om det professionelle arbejde – dette kaldes professionsforskning med. Inden for hver af disse akser udpeger artiklen en række positioner, som findes i den aktuelle professionsforskning. Afslutningsvis peger artiklen

Man kan på den baggrund tale om såvel **en vertikal professionsforskning**, hvor man undersøger forskellige professionsproblestillinger og -sammenhænge i samtiden, og **en horisontal professionsforskning**, hvor man undersøger, hvordan professioner har ændret sig over tid og gennem historien.

på, at der findes en række sammenfald mellem positionerne på de tre akser, der kan fortælle noget om, hvilke kampe og diskussioner der kendetegner professionsforskningsfeltet i dag.

Indledning

Ordet *profession* er, om man så må sige, eksploderet i dansk uddannelses- og velfærdspolitik siden 2001. I samme tempo er forskning i professioner, professionelt arbejde, professionelle og professionsdannelse eskaleret. Men professionsforskning er samtidig en påfaldende heterogen og usammenhængende størrelse i en dansk kontekst. Modsat Sverige, Norge og Finland er der her til lands ikke mange forskningsinstitutioner, der kalder sig professionsforskningsinstitutioner, og de få, der er, er knyttet

til professionshøjskolerne, hvis fremkomst og forskningsarbejde er historisk sammenfaldende med den politiske og uddannelsesmæssige øgede interesse i professioner. På de ældre forskningsinstitutioner er professionsforskning ikke institutionaliseret, men personbåret. Således var der ved professionsforskningskonferencen NordPro i 2018 i alt 66 danske deltagere fordelt på hele 18 forskellige danske universiteter, professionshøjskoler og interesseorganisationer. Den danske professionsforskningsdiffusion betyder også, at der er en stor variation i, hvad det egentlig er, der kaldes professionsforskning. I denne artikel vil vi foreslå en begrebsramme for at beskrive denne variation i professionsforskningen med afsæt i, hvordan den gøres.

Artiklen er opbygget således, at vi først vil præsentere en række begreber om professioner og professionsviden, der typisk finder anvendelse i professionsforskningen. Herefter vil vi – med udgangspunkt i tre til denne artikel konstruerede dimensioner – beskrive, hvordan professionsforskning aktuelt gøres. Antagelsen er her, at forskellige professionsforskere udbyder forskellige konstruktioner af professionerne, og at disse konstruktioner spejler bestemte sammenfald af interesse, forskningsmetoder og forestillinger om anvendelig og gyldig viden i professionsforskningen. Vi skitserer tre dimensioner, inden for hvilke professionsforskningen varierer, og diskuterer derefter nogle forbindelser, som man kan iagttage mellem disse dimensioner.

Professionsbegreber

Som udgangspunkt burde det være en smal sag at definere, hvad en profession er. Synonymer som job, erhverv og arbejde byder sig så fortrinligt til, at det umiddelbart er vanskeligt at forstå, at det kan være så problematisk at bestemme, hvad professioner er. En profession er en slags arbejde, som en person lever af eller er uddannet til at udføre. Sådan står der i *Den Danske Ordbog*, og det er på trods af den ordmæssige knaphed faktisk en ganske informativ definition. Alligevel er den massive forskning i professioner et tydeligt tegn på, at definitionen i sig selv ikke er tilstrækkelig. Hvad er det mere præcist, der karakteriserer en profession? Det har professionsforskningen været optaget af i mange år. Særlig interesse har der været om, hvorvidt man kan identificere netop det, der gør, at man kan tale om professioner som noget andet end netop blot job, erhverv eller arbejde. I den forbindelse har der både været forsket i professioners særlige kendetegn og i professionernes opståen, historie og udvikling. Man kan på den baggrund tale om såvel en vertikal professionsforskning, hvor man undersøger forskellige professionsproblemstillinger og -sammenhænge i samtiden, og en horisontal professionsforskning, hvor man undersøger, hvordan professioner har ændret sig over tid og gennem historien. Samtidig er det karakteristisk for mange professionsforskere, at de undlader at betragte profession som et entydigt begreb. De fleste forsøger at identificere nogle bestemte professionsmarkører som fx graden af monopol, uddannelse og autonomi (se fx Howsam 1976; Abbott 1988; Freidson 2001; Millerson 2001; Siegrist 2001; Brante 2009; Johansen & Olesen 2012; Staugaard 2017; Frederik-

sen 2020). Det giver god mening. Men man vil omvendt også kunne forfægte, at professioner er så heterogene, at det ikke giver mening at lede efter det, der er fælles for dem – at begrebsdannelse netop vil have som endemål, at man kan systematisere og sammenfatte til en fælles forståelse (jf. det latinske *conceptus*), som har karakter af lovmæssighed, og at noget sådant vil være uhensigtsmæssigt med et begreb som profession.

Man vil endvidere kunne analysere professioner inden for rammerne af tilstødende begreber, som fx *professionalisering* (der kan sige noget om, hvad det er for en funktion, man skaber en profession af) og *professionalisme* (der kan sige noget om graden af den faglighed kvalitet og dygtighed, hvormed man udfører professionen). Samtidig kan man diskutere forståelsen og forvaltningen af professionerne ud fra en distinktion mellem *professionsidentitet*, som tager afsæt i en kollektiv og institutionelt baseret fortælling om professionens overordnede formål, forståelse og handlingsgrundlag, og en *professionel identitet*, som tager afsæt i professionsudøverens faglige selvopfattelse og hans møde med den praksis, der former de egenskaber, værdier, holdninger, færdigheder, kundskaber og etiske retningslinjer, som konstituerer den gode professionsudøver (jf. Heggen 2005, s. 446-460; Heggen 2010, s. 323-325).

Historisk er begrebet *profession* relateret til den romersk-katolske kirke, hvor det fra middelalderen og frem har været brugt i forbindelse med det at 'erklære noget offentligt' (jf. det latinske *profeteri*). Når katolikker bekræfter deres dåb, opretholdes denne betydning, som det fx kommer til udtryk i det franske "profes-

sion de foi", som svarer til vores konfirmation (Staugaard 2017, s. 11-12). I denne bekræftelse finder man samtidig den form for moralsk forpligtelse, der stadig kan identificeres i de fleste professioner, og som vel kommer tydeligst til udtryk i lægeløftet, hvor den medicinske kandidat skal afgive en erklæring om, at han vil udføre lægegerningen samvittighedsfuldt, og som derfor netop er et "profes" i betydningen at aflægge en bekendelse, der betyder, at man nu er optaget som fuldgældigt medlem i en orden (Duclos 2014).

De oprindelige professioner er knyttet til oprettelsen af de første universiteter i Bologna (1088), Oxford (1167), Sorbonne (1200), Cambridge (1209), Prag (1348), Wien (1365) og Heidelberg (1386), hvor der blev undervist i medicin, teologi og jura med henblik på at uddanne læger, præster og advokater, som vi derfor også typisk betegner som 'de klassiske professioner' (Johansen 2012, s. 16-17). Senere kommer andre professioner til. De professioner, vi i dag betegner som velfærdsprofessioner, semiprofessioner eller relationsprofessioner, finder for alvor deres plads i slutningen af det attende århundrede. I Danmark har vi fx oprettelsen af det første lærerseminarium i 1788 – seminariet var placeret i Tønder og var det første af sin slags i hele Norden. I Norden er disse professioner forholdsvis tæt knyttet til velfærdsstaten og ekspanderer derfor også kraftigt i årene efter 2. verdenskrig (jf. Brante 2009, s. 16).

Professioner og vidensgrundlag

Inden for professionsforskning er der gennemgående enighed om, at man ikke kan definere en profession præcist. Derfor analyserer man sædvanligvis

Man vil endvidere kunne analysere professioner inden for rammerne af tilstødende begreber, som fx **professionalisering og professionalisme.**

de træk, der er karakteristiske for de fleste professioner (Abbott 1988; Freidson 2001). En profession vil her typisk betegne en gruppe mennesker med en særlig kunnen, som er baseret på videnskab og faglig indsigt. I professionsforskningslitteraturen findes der et utal af forskellige definitioner. Definitionerne vil ofte tage udgangspunkt i en funktionalistisk forståelse og bestemme professionerne ved deres bidrag til løsning af vigtige funktioner og samfundsopgaver (Harrits & Olesen 2012, s. 8). Definitioner vil centrere sig om, at professioner er erhverv, som gennem teoretisk viden og individuel erfaring gør erhvervets udøvere i stand til at udføre særlige opgaver i praksis (Abbott 1988, s. 318; Molander & Terum 2008, s. 13). Professioner opdeles endvidere ofte i såkaldt klassiske professioner som medicin, jura, teologi og i enten – lidt afhængig af fokus – *semiprofessioner* (fx Etzioni 1969), *velfærdsprofessioner* (fx Frederiksen 2020) eller *relationsprofessioner* (fx Moos et al. 2004) som pædagog, lærer eller sygeplejerske. Hvor de

klassiske professioners uddannelse i en lang årrække er foregået på akademiske institutioner, har det været anderledes for semiprofessionerne (fx Staugaard 2011). Før i tiden var det arbejde, der nu udføres af semiprofessionerne, ufaglært arbejde eller praktiske håndværk, hvor oplæringen foregik i praksisfeltet. Men i nyere tid er denne oplæring flyttet til forskellige uddannelsesinstitutioner. Det er der flere forklaringer på: En af dem er, at man har villet styrke status og prestige – fra ukvalificeret arbejde eller håndværk til professionelt arbejde gennem formelt højere uddannelse. En anden forklaring er, at man har villet etablere en videnskabelig vidensbase for professionelt arbejde både for at udvikle kvaliteten i det professionelle arbejde og for at legitimere professionerne. Karakteristisk er det dog, at uddannelserne først for alvor etableres, når praksis bliver så kompleks, at det nødvendiggør en teoretisk refleksion som en forudsætning for overhovedet at kunne udfylde den professionelle praksis.

På den måde har vidensgrundlaget gennem de seneste hundrede år været en central del af en professionsidentitet (Freidson 2001; Molander & Terum 2008). Professioner hviler på en officiel, alment anerkendt viden og kunnen, som muliggør refleksion og skøn i arbejdets udførelse, men også en viden, der gør professionelle i stand til at forstå, analysere og udvikle professionens praksis.

Vidensgrundlaget i professionsuddannelserne er imidlertid specielt, fordi det er en blanding af teoretiske indsigter fra forskellige fagområder, praktiske færdigheder og fortrolighed med konkrete situationer. Der er altså tale om viden, der er sat sammen af uens elementer fra forskellige videnskabelige discipliner eller vidensområder (Smeby & Terum 2011, s. 77; Johansen & Olesen 2012). En sådan teoretisk fragmentation kan betyde værdikonflikter både mellem uddannelsens fag og i de konkrete professionelle skøn. Ifølge Harald Grimen er årsagen til dette, at viden i disse uddannelser har et praktisk sigte, og at mange

Vi foreslår således tre forskelligheds-akser, der tager udgangspunkt i, at **den aktuelle danske professionsforskning produceres af mange forskellige aktører** med forskellige interesser og heraf følgende professions- og vidensforståelser.

professioner trækker på samfundsvidenskabelige og humanistiske fag – som også ofte selv mangler teoretisk enhed (Grimen 2008). I professionsviden er de forskellige teoretiske elementer bundet sammen af de krav og indsigter, som en praktisk erhvervsudøvelse fordrer, og ikke af én omfattende teori. Grimen taler om praktiske synteser af de forskellige teoretiske elementer og fremhæver, at ”de forskellige fragmenter af viden er sat sammen på en bestemt måde, fordi de udgør en betydningsfuld rolle i professionel praksis, forstået som en praktisk helhed eller enhed [...]”. Den professionelle praksis har et formål uden for sig selv, og det er indfrielsen af dette formål, der skaber grundlaget for den form for helhed, som professionsviden har” (Grimen 2008, s. 74). De teoretiske elementer hænger altså sammen, fordi de tilsammen er nødvendige for at

kunne analysere, forstå eller gennemføre bestemte praktiske opgaver. Den samlede viden kan ud fra dette betragtes som meningsfyldte enheder – der ikke er teoretisk integrerede.

Samtidig har de det til fælles, at de består af en kombination af praktik på et praksissted og undervisning på en uddannelsesinstitution. I den forbindelse er der en uddannelsesinstitution om, at disse to komponenter skal bringes til at virke sammen af undervisere, studerende og praktikansvarlige på uddannelsesinstitutionerne. Uddannelserne skal således på den ene side rumme det at uddanne til praktisk håndværk og på den anden side det at uddanne reflekterende praktikere på basis af teori. Professionsuddannelsernes vilkår er altså at være spændt ud mellem dels akademisering og dels professions-, erhvervs- og mar-

kedsrettethed. På den ene side skal de studerende lære at analysere konsekvenser af handlinger og forholde sig kritisk til disse – og på den anden side lære at være idérige aktører, som formår at finde anvendelige svar på de problemstillinger, som markedet efterspørger (Bøje 2012).

Mens professionsbegreberne således historisk har taget afsæt i enten teoretiske definitioner, eller professionaliseringsmarkører på måder, man kan karakterisere som deduktive forståelser af professionerne, har undersøgelser af vidensgrundlaget for det professionelle arbejde gået mere pragmatisk til værks. De forskelligartede og foranderlige fagkombinationer, som fra starten har kendetegnet velfærdsprofessionerne (Etzioni 1969), kendetegner i stigende grad også de klassiske professioner (Hjort 2005; 2004), efterhånden

som velfærdsstatslig administration erstattes af New Public Management og markedslignende modeller (Brante 2008; Hjort 2001). Denne udvikling i, hvordan professioner etableres og udvikler sig, har også betydning for forskningen i professioner og gør det vanskeligt at afgøre, hvad der egentlig kan siges at være eller ikke være professionsforskning. Det er naturligvis vanskeligt at identificere et egentligt arnested for professionsforskning. I stedet kan man forsøge at udpege nogle brud, som professionsforskningen har gennemløbet, og som den derfor kan inddeles i. Sådanne periodiseringer vil imidlertid altid være konstruktioner og indebærer flere udfordringer; både at forske inden for perioderne minimeres, og at den forsker, der foretager periodiseringen selv er lokaliseret i disse perioder og derfor anskuer perioderne med udgangspunkt i sin egen periodisk-historiske position. Mere afgørende er, at disse brud i professionsforskningen er sammenfaldende med de samfundsmæssige forandringer, der ændrer vilkårene for professioners etablering og udvikling. En sådan kategorisering er derfor i fare for at blive blind for, at forskningsfeltet, forskeren og forskningens genstand undergår de samme bevægelser.

Forskellige måder at gøre professionsforskning på

I det følgende vil vi erstatte den periodiske opdeling med tre andre måder at beskrive professionsforskningens forskellige aktuelle positioner på. Vi foreslår således tre forskelligheds-akser, der tager udgangspunkt i, at den aktuelle danske professionsforskning produceres af mange forskellige aktører med forskellige interesser og heraf følgende professions- og vidensforståelser.

De tre forskellighedsakser betegner vi professionsforskning *til*, professionsforskning *gennem* og professionsforskning *med*. De er ikke blevet til gennem en systematisk analyse af den danske professionsforskning i nyere tid; dertil er denne produktion alt for omfattende. De er i stedet blevet til gennem en såkaldt snebold-strategi at indsamle eksempler på idealtypiske og modsætningsfulde sæt af positioner i denne forskning. Der er derfor heller ikke en ambition om, at disse forskellighedsdimensioner skal være fuldstændigt udtømmende for, hvordan professionsforskning praktiseres – men de er et forslag til en beskrivelse af forskelle, som ved et blik ud over det aktuelle danske professionsforskningslandskab fremstår vigtige. Dermed dog ikke sagt, at de tre forskellighedsdimensioner alene er formet af en *bottom-up*-kategorisering af forskningens forskelligheder. I en række videnssociologiske studier og metodologiske analyser (Bourdieu & Wacquant 2004; Hodkinson & Macleod 2010; Somers 2005; Steinmetz 2005; Luker 2010) fremhæves det som centralt i analysen af forskning, hvordan forskningens centrale konstruktionsprocesser forløber. Her er det for det første en pointe, at forskningens interesser og dens metodiske og teoretiske valg ikke kan adskilles fra hinanden, og for det andet at disse valg ikke kan adskilles fra de samfundsmæssige kontekster, som forskningen foregår under. Det giver derfor mening dels at se på professionsforskningen som et foranderligt marked, hvor særlige konstruktioner af professionerne og deres arbejde *udbydes* af forskerne, og særlige aftagere *efterspørger* disse konstruktioner. Dels – og lige så vigtigt – at se på, hvilke teoretiske og metodiske valg der så faktisk træffes.

Derfor knytter en af de tre akser sig til, hvem der formulerer relevanskriterier for professionsforskningen – og de to andre til henholdsvis teori- og metodevalg. Denne optegning af idealtypiske forskelle er også begrundet i det forhold, at professionsforskningen favner en række forskellige felter, i Bourdieusk forstand (Bourdieu 1998). Professioner rummer både uddannelsesinstitutioner, bureaukratiske institutioner og griber om felter fra det politiske over det teologiske til det juridiske. Og en stor del af professionsforskningen knytter sig til institutioner og til forvaltningsmæssige og politiske kampe på kryds og tværs af det danske samfund (Bourdieu & Wacquant 1996; Harrits & Olesen 2012).

Professionsforskning *til* dækker over den aftager, opgavestiller eller offentlighed, som professionsforskningen primært retter sig mod. Professionsforskning *gennem* handler om det teoretiske perspektiv, der anlægges – hvilke teoretiske forståelser af professionerne er relevante. Endelig handler professionsforskning *med* om, hvilken metodologi forskeren betjener sig af, og dermed hvilke data og hvilke stemmer der anses for relevante eller pålidelige kilder til viden om det professionelle arbejde. Disse dimensioner kan ikke skilles fuldstændigt ad – der er fx en traditionel og epistemologisk velbegrundet sammenhæng mellem kvantitative metoder og den teori, der ligger bag effektmålinger mhp. best practice-styring af professionelt arbejde. Der er heller ikke en fuldstændig entydig måde at skelne mellem fx forskellige metodiske traditioner på – ofte blander de sig. Når vi i det følgende alligevel skelner ret skarpt mellem både de tre forskellighedsdimensioner og de enkelte forskelle i hver af dem, er det således for

at optegne nogle analytiske idealtyper, der næppe kan antræffes rendyrket i professionsforskningens praksis, men udspænder rummet af mulige professionsforskningspositioner.

Professionsforskning TIL

Under denne overskrift skelner vi mellem, hvem der formulerer de relevante spørgsmål for forskning i professionerne. Vi mener, at der kan peges på fire hovedgrupper, som gennem tilbud om forskningsfinansiering og udbud har mulighed for at definere, hvad der er et relevant forskningsspørgsmål.

Disse fire grupper er opstillet i skemaet nedenfor:

Af de fire grupper eller aktører, vi her diskuterer, er de tre interessenter i professionernes arbejde og praksis: forvaltning, de professionelle og klienter/

pårørende. Det betyder, at vi beskæftiger os med forskning, der måske ikke ville selv-identificere som professionsforskning, og inddrager forskning, der fokuserer på de institutioner, målgrupper og velfærdsinterventioner, som har med professionelt arbejde at gøre. Den første gruppe beskriver det forvaltningsmæssige og politiske niveau, der bestemmer mål og rammer for det professionelle arbejde og har en økonomisk og politisk styringsinteresse. Et eksempel herpå er forskningsprojektet om dokumentation af god socialpædagogisk praksis, som Region Sjælland er med til at finansiere. Regionen har som forvaltningsenhed en interesse i, hvordan god praksis dokumenteres, så det er forvaltningsmæssigt muligt at vurdere praksis i socialpædagogiske institutioner. Den anden gruppe er de professionelle og deres fagforeninger. Her er der fagpolitiske interesser, og et godt eksempel

er BUPL, som både uddeler midler til forskning i pædagogers arbejde, praksis og faglighed, og som har finansieret et Center for Daginstitutionsforskning. En tredje aktør med egne interesser i det professionelle arbejde er klienterne, eller de pårørende, og deres interesseorganisationer. Klienternes interesser adskiller sig fra den politiske styringsinteresse og den fagpolitiske interesse ved at handle om indholdet i det tilbud/den service, som klienterne tilbydes. Et eksempel på denne type professionsforskning er den SIND-finansierede undersøgelse af foranstaltningsdomme⁵, der netop undersøger disse fra et borger-/klientperspektiv. Interesse modsætningerne mellem disse tre parter er måske ikke altid tydelige, men de er væsentlige i forhold til, hvad der opfattes som et relevant undersøgelsesspørgsmål for professionsforskningen. Så når fx spørgsmål om dokumentationspraksis

Professionsforskning til	Forskningens relevanskriterium	Eksempel på forskning
Forvaltningen	det er det politiske/lov-mæssige formål med det professionelle arbejde, der skal forskes i	Dokumentation af socialpædagogisk praksis i samarbejde med Region SJ ¹
De professionelle og deres fagforeninger	det er kun praktikerne eller professionens officielle talsmand, der kan se, hvad der er brug for i praksis	BUPL's forskningsfond ²
Klienter/pårørende (foreninger)	Kun den, der har oplevet institutioner, systemer og procedurer indefra, eller på nærmeste hold, kan sige, hvad der er brug for at vide	SIND-rapport om foranstaltningsdomme ³
Forskere og forskningsinstitutioner	det er kun den, der kender den eksisterende forskning, der kan se, hvad der savnes viden om	Blok, Kryger et al. ⁴

Tabel 1: Professionsforskning til.

i dagtilbud undersøges, kan der være betydelig forskel i, hvordan forskningsspørgsmålene stilles, afhængig af hvem denne undersøgelse er til: Hvor forvaltningens interesse i dokumentation af socialpædagogisk praksis således kan være, at den skal kunne sammenlignes og vurderes, kunne fagforeningens således snarere være, under hvilke vilkår dokumentationen skal udføres, mens det for pårørende (in casu fx forældrefor- eninger) vil være, om dokumentationen tager højde for forældreinteresser såsom, om dokumentationen kan bruges til at vælge institution til sit barn, og om dokumentationen i praksis reducerer antallet af hænder pr. barn.

Endelig er der en fjerde gruppe, som professionsforskningen kan være tænkt til. Det er den professionsforskning, der primært retter sig mod forskeroffentligheden, og som tilstræber at forstå professioner som fx en case på senmoderne statsformation eller globaliseringsudfordringer. Denne type forskning finansieres af fx Danmark Frie Forskningsfond eller andre kilder, der ikke er interessenter i det professionelle arbejde i sig selv – et eksempel er Blok et al., hvis projekt, "Global Challenges, Local Solutions? Rethinking Professional Work in a World of Transnational Jurisdictions", netop handler om at udvikle og forandre det begreb om professioner, som forskningen aktuelt opererer med. Her er interessen lokaliseret i et helt andet felt end det, hvor det professionelle arbejde udspiller sig, nemlig det videnskabelige.

Vi vil præcisere denne interesseforskning ved at sige, at professionsforskning til i disse fire varianter betjener sig af forskellige relevanskriterier. Det gør

de, fordi de retter sig mod forskellige aftagere, der befinder sig i forskellige felter. Dette indebærer, at hvad der bedømmes som relevant viden, er et lokalt spørgsmål – og svaret er forskelligt fra felt til felt. En anden måde at beskrive denne forskel i relevanskriterier på er ved at spørge, hvem forskningen stiller sig solidarisk med: Den professionelle i form af forskning, der forsvarer (eller prøver at vise værdien i) den professionelle, professionens faglighed eller dømmekraft. Tæt beslægtet hermed er forskning, der er solidarisk med institutionen, de professionelle arbejder foregår i; det kunne være forskning, der forsvarer en særlig institutionel arbejdsdeling, tradition eller praksis. Vi kan også forestille os forskning, der er solidarisk med klienter, borgere eller pårørende i form af forskning, der forsvarer klienterne mod forskelsbehandling, mod stigmatisering eller tab af rettigheder.

Men forskningen kan også være solidarisk med et politisk niveau, evt. i form af forskning, der skal optimere, kvalitets-sikre eller evaluere gennemførelse af reformer. Og endelig kan forskningen hævde at være uinteresseret, objektiv og disengageret, uden nogen solidaritet – i så fald vil vi hævde, at forskeren er solidarisk med forskningen selv, og i stedet for at være solidarisk med de perspektiver, som profession, klient eller forvaltning ser som vigtigt, har forskningen i stedet en egen interesse/dagsorden.

Professionsforskning GENNEM

Med denne overskrift vil vi prøve at beskrive forskelle, der handler om, hvilke teoretiske/videnskabelige perspektiver der anlægges på professioner. Vi kan

her pege på fem forskellige overordnede positioner (se tabel 2 næste side).

Disse positioner er primært nogen, vi konstruerer med afsæt i, hvordan forskningen selv placerer sig teoretisk, eller mere præcist hvilken position den erklærer sit tilhørsforhold til. I de eksempler, vi giver ovenfor, kan man således finde positionserklæringer, der svarer til de overskrifter, vi anfører i "Forskningens teoretiske position"-kolonnen. Derimod er den betegnelse, vi anfører i første kolonne, vores politiske karakteristik af, hvad forskningens ærinde er. Professionsforskning gennem loyalitet med systemet betegner forskning, der undersøger professionerne på de formelle definitioner af professionens virkes præmisser. Altså fx undersøgelser af, hvordan og hvor godt den styrkede læreplan implementeres i dagtilbuddene, eller hvilken type socialfaglig intervention der har størst effekt. Det teoretiske greb her kan således være fx implementeringsteori eller effektmålingsteknikker – men det er teorier og metoder, der primært retter sig mod at vurdere en politisk eller faglig intervention, som den påvirker arbejdet – og der er i praksis ikke en teoretisk forståelse af, hvad en profession egentlig er – det er blot de, der udfører arbejdet.

Professionsforskning gennem udvikling af praksis er delvist beslægtet hermed – her forstås professionen som de, der udøver den praksis, der søges udviklet, og metoderne og teorierne knytter sig ofte til et udviklende, superviseret samarbejde mellem forskere og praktikere (evt. også klienter). Det adskiller sig fra professionsforskning gennem loyalitet med systemet ved at stille spørgsmål

Professionsforskning gennem	Forskningens teoretiske position	Eksempel på forskningsspørgsmål
Loyalitet med systemet	Implementeringsforskning Effektmålinger	Hvad kendetegner høj kvalitetsdagtilbud, og hvordan gavner de børnene? ⁶
Udvikling af praksis	Udviklingsarbejde, aktionsforskning	Hvordan udvikles professionelle læringsfællesskaber? ⁷ Hvordan kan man med fremtidsværksteder skabe øget motivation og deltagelse hos pædagogstuderende? (Rosa, Bloch, Geishauser, Juhler & Sederberg 2017)
Kritik af systemet	Kritisk teori, arbejdslivsforskning	Pædagogers påagtede faglighed og det, den opnår i daginstitutionerne? ⁸
Kritik af professionen	Weber, i mindre grad Bourdieu	Sociale forskelle i rekrutteringsmønstre til professioner ⁹
Poststrukturalistisk/feministisk kritik	Poststrukturalisme og feminisme	En ny-feministisk reformulering af etiske spørgsmål om ældrepleje i termer af magt og kampe (Dahl 2017)

Tabel 2: Professionsforskning gennem.

ved politiske eller forvaltningsmæssige forståelser af praksis, men disse spørgsmål stilles fra praktikerens synsvinkel. Denne modsætning er fx indbygget i aktionsforskningsmetoden fremtidsværksted (Dator 1993), hvor der indgår kritik og visionsfaser, der som udgangspunkt trækker på praktikernes oplevelser.¹⁰ Professionsforskning gennem kritik af systemet tager udgangspunkt i en teoretisk forståelse af, at der er en modsætning mellem den professionelle perspektiv på det professionelle arbejde og forvaltningens. Eksempelvis kan det bestå i at forsvare den professionelle forståelse af det gode lærerarbejde mod politiske styringer eller kvalitetssikringsredskaber, som griber ind i den professionelle autonomi. Her finder vi teoretiske forståelser af det professionelle arbejde, der hverken tager den professionelle eller forvaltningens begreber for pålydende, men i stedet trækker på

teoretiske forståelser af profession og arbejde fra kritisk teori (eksempelvis Willig 2009) og arbejdslivsforskning (eksempelvis Andersen & Weber 2009). Professionsforskning gennem kritik af professionen er den forskning, der trækker på især Webers professionsforståelse (Saks & Adams 2019; Weber 2003), hvor professioner hverken forstås som et redskab for politik og forvaltning eller som en faggruppe, der handler uegennyttigt, men i stedet som resultatet af en social kamp om lukning. Her vil vi også placere den Bourdieu-inspirerede professionsforskning, der forstår professionerne som fraktioner i et større socialt felt (se fx Brodersen 2009; Frederiksen 2020). Denne type professionsforskning vil analysere den professionelle faglighed som et udtryk for de sociale og historiske vilkår, som professionen er blevet til under. Endelig er der professionsforskning gennem poststrukturalistisk og

feministisk kritik, som forstår professioner gennem feminismens eller poststrukturalismens teoretiske optikker, hvor professioner både er noget, der gøres på en særlig måde og derfor bidrager til at vedligeholde særlige sociale forståelser og diskurser, der tillader professionelle som klienter at blive til på særlige måder. Når feminisme fremhæves her, er det, fordi den i særlig grad knytter sig til velfærdsprofessionerne, hvis medlemmer i høj grad er kvinder (Frederiksen 2020, s. 90 ff.; Witz 1990). Det teoretiske udgangspunkt her er ikke blot kritisk over for de professionelle eller systemet, men også over for selve de kategorier, vi forstår professioner og forskning gennem, og de betydninger, der følger med disse kategorier. Man kan måske se, at vores kategorier her bevæger sig fra forskning, der sker gennem umiddelbare hverdagsforståelser og definitioner af professionerne, til forskning, der

opererer med stadigt stærkere teoretiske antagelser om professionernes, samfundets og forskningens væsen – og dermed bevæger vi os også fra forskning, der tager definitioner af det gode professionelle arbejde for givet, til forskning, der opfatter disse definitioner som udtryk for sociale og historiske processer. Derfor bevæger disse forskellige typer forskning sig også væk fra praktikerens hverdagsoplevelse af sin praksis, og forskningen bliver mindre "praksisnær" eller "anvendelig". Når vi betegner flere af disse forskningstyper som noget, der sker gennem kritik, er det denne distancering

fra, hvad der er påtrængende i praksis, som kritikbegreber henviser til. Mere specifikt er kritikbegrebet her udtryk for, at den forståelse af det professionelle arbejde, som forvaltning, praktikere eller institutioner rummer, udtryk for det synspunkt på det professionelle arbejde, som disse aktører har i kraft af deres sociale position.

Professionsforskning MED

Med denne dimension skelner vi mellem seks forskellige måder at producere data, der kan være grundlag for professionsforskningens analyser. Der er med

andre ord tale om forskellige metoder og metodologier: Hvad udgør pålidelige kilder til viden om det professionelle arbejde, og hvilke antagelser om arbejdet ligger bag dataproduktionen?

Vi skelner her mellem seks metoder, hvilket selvfølgelig er en noget grov og unuanceret skelnen – der kunne sagtens skelnes mellem forskellige former for interviews eller forskellige kombinationer af metoder. Vi er dog her ikke interesseret i forskningens metodiske detaljer, men i stedet den eventuelt underforståede forestilling om, hvilke former

Professionsforskning med	Metode/metodologi	Eksempel på forskningsspørgsmål med en sådan dataproduktion
De professionelle	Samarbejder og deltagelse i arbejdet	Hvordan kan sygeplejefaglig ledelse og forskning i en konkret klinisk hospitalspraksis sikre kvalitetsudvikling i og af sygeplejepraksis? (Kjerholt 2011)
De professionelle fortællinger	Interviews, individuelle eller i grupper, dagbøger	Hvilken betydning har tidsmiljøet for lærernes faglige selvforståelse og identitet? (Christensen 2017)
Observationer af professionel praksis	Alle observationsformer, deltagende, ikke deltagende, antropologiske eller etnografiske feltarbejder	Hvilke forskelligartede dannelsesinteresser og tiltag rettes i danske børneinstitutioner og familier mod at gøre børn til ordentlige mennesker, elever, familiemedlemmer og medborgere? (Gilliam & Gulløv 2012)
Dokumenter om eller fra praksis	Policy-analyser, diskursanalyser, historiske kildeanalyser m.v.	Hvordan italesættes sammenhæng i politiske dokumenter, der dannede grundlag for 2016-revisionen af de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser? (Holen & Lehn-Christiansen 2017)
Beskrivende kvantitative analyser ¹¹	Optællinger, kvantificerede observationer, indsamlede eller allerede tilgængelige kvantitative data	Er velfærdsprofessionsuddannelserne blevet mere eller mindre socialt selektive i løbet af de sidste 25 år? (Thomsen, Dencker & Pedersen 2013)
Effektmålinger	Eksperimentelle eller komparative design med kvantificerede data	Har kurser for pæagoger og efterfølgende anvendelse af LæseLeg en effekt på børns kommunikative kompetencer? ("LæseLeg-studie II (2015) - LæseLeg," n.d.)

Tabel 3: Professionsforskning med.

Vi mener, at de tre akser, vi her foreslår, giver mulighed for at beskrive professionsforskningen mere nuanceret og **med blik for både strukturel og institutionel forankring, for aktuelle forandringer**, men stadig på professionsforskningens egne præmisser.

for dataproduktion der giver indsigt i professionerne og deres arbejde. Er data noget, der foreligger som neutrale, registrerbare oplysninger, eller skal de produceres i samarbejde med de professionelle? Kan man bruge de professionelle egne beskrivelser af praksis, eller skal der produceres data, der er uafhængige af de professionelle blik? Kategorierne ovenfor handler således heller ikke om den form, data foreligger i (tekst, billeder, tal etc.). De beskriver en stadig stigende grad af metodisk objektivitet – altså en måde, hvorpå produktionen af data fordres at være strengt systematisk og uafhængig af, hvem der producerer data.

Ud fra denne interesse har vi opstillet de seks kategorier ovenfor. Den første betegner vi professionsforskning *med* de professionelle. Her finder vi forskning, der benytter sig af de professionelle som medforskere, medfortolkere og

eksperter på egen praksis, og der er således tale om forskning, der antager, at den professionelle selv er en pålidelig kilde til viden om praksis (eller opererer med et praksisnært vidensbegreb). Metoderne her er deltagende og situeret i praksis og kan derfor ofte have karakter af udviklingsarbejde eller aktionsforskning¹². Den næste kategori kalder vi professionsforskning *med* de professionelles fortællinger. Det dækker over forskning, der især trækker på interviews af forskellig slags, dagbøger, eller andre måder at registrere oplevelser i praksis, og refleksioner over arbejdet. Her er de professionelle perspektiv centralt i empiriproduktionen, men de er ikke som sådan deltagere i forskningen. Næste kategori er professionsforskning *med* observationer af professionel praksis. Observationer, feltarbejde med mere producerer data med den antagelse, at iagttagelse og oplevelse adskiller

sig fra genfortælling. Praksis rummer strukturer eller meningssammenhænge, der ikke nødvendigvis manifesterer sig i fortællinger om deres praksis, men som kan iagttages. Omtrent samme antagelse gør sig gældende for den næste kategori, nemlig professionsforskning *med* dokumenter. Her er antagelsen, at dokumenter, der beskriver eller rammesætter det professionelle arbejde, også rummer mere end det manifesterede meningsindhold, men diskursanalyser som det oplagte eksempel, men også genealogiske, historiske og andre typer analyser, der trækker på dokumenter som kilder. De to følgende kategorier knytter sig til det, man populært kalder kvantitative metoder. Ligesom med de kvalitative metoder gemmer der sig dog så store forskelle inden for denne generelle betegnelse, at vi underopdeler den i to kategorier. Professionsforskning *med* beskrivende kvantitative analyser

og professionsforskning *med* effektmålinger.

Professionsforskning med beskrivende kvantitative metoder er metoder, der via optællinger eller analyser på forskellige kvantitative data søger at beskrive rammerne eller vilkårene for professionelt arbejde. Opgørelse af arbejdstid, af normeringer, af socio-økonomisk baggrund for de professionelle, af kontakttid imellem elev og lærer, m.v. falder under denne kategori. Det er med andre ord forskning, der som udgangspunkt kvantificerer et eller flere aspekter af praksis og fortolker betydninger af denne kvantificerede fremstilling – men analysen har ikke form af en statistisk komparativ model.

Professionsforskning *med* effektmålinger adskiller sig fra førnævnte ved, at virkningen af fx kvantitativt opgjorte normeringer undersøges ved hjælp af en statistisk model. Det er under denne overskrift, vi finder fx interventionsstudier eller kvantificerede reviewstudier. Her er analysen netop en statistisk komparativ model, der kvantificerer effekten af en intervention eller et særligt forhold (fx uddannelsesgrad af personalet i dagtilbud) på et andet kvantificeret forhold (fx en måling af trivsel i dagtilbuddet).

Disse seks kategorier beskriver som sagt en stigende grad af objektivitet af den professionelle praksis. Professionsforskning med effektmålinger opererer med en helt personuafhængig og systematisk dataproduktion, mens professionsforskning med de professionelle er helt personafhængig og ikke fordrer en detaljeret systematik. Følger man kategorierne ned gennem tabel 3, kan man se, at disse kategorier flugter med den måde, metoder typisk ordnes

hierarkisk på efter deres gyldighed som evidens (Rieper & Hansen 2007). Vi forholder os ikke her til de antagelser om gyldighed, der bruges i sådanne sammenligninger, men fordi vi ordner metoderne efter graden af objektivitet af den professionelle praksis, bliver kategorierne sammenfaldende – for evidentiell gyldighed fordrer netop stærk objektivitet (Kreiner 2010) the iRT models have to be extended to include exogenous variables in addition to items. One such family of extended models referred to as graphical iRT models is described. Graphical Rasch models are special cases of a graphical iRT model characterized by both objectivity and construct validity. Finally, a family of models called graphical loglinear Rasch models is described. Measurement by items from such models is neither valid nor objective according to formal psychometric definitions. The paper argues, however, that measurement is essentially valid and objective and that it is preferable to retain all items to preserve reliability rather than eliminate items to obtain measurements satisfying all the requirements of validity and objectivity.”;”author”:[{”dropping-particle”：“”};”family”：“Kreiner”];”given”：“Svend”];”non-dropping-particle”：“”};”parse-names”：false;”suffix”：“”};”container-title”：“Nordic Psychology”];”id”：“ITEM-1”];”issue”：“3”];”issued”：[{”date-parts”：[[{”2010”}]]}];”page”：“268-298”];”title”：“Validity and objectivity: Reflections on the role and nature of Rasch models”];”type”：“article-journal”];”volume”：“59”];”uris”：“http://www.mendeley.com/documents/?uuid=859b313b-db23-4cfa-a459-20c930dda723”];”mendeley”：{”formattedCitation”：“(Kreiner, 2010.

Professionsforsknings-klynger

Vi har nu skitseret tre akser for forskellighed inden for professionsforskningen:

Professionsforskning *til*, der beskrev, hvem der kan formulere relevante forskningsspørgsmål for professionsforskningen. Denne skelnen hævdede vi også er udtryk for, hvem forskeren stiller sig solidarisk med i sin forskning.

Professionsforskning *gennem*, der beskrev, hvilke teorier om det professionelle arbejde der ligger bag forskningen. Denne skelnen hævdede vi også er udtryk for, hvor nær forskningen er på praksis, på de professionelle umiddelbare forståelse af praksis og dermed forskningens praksis-anvendelighed. Professionsforskning *med*, der beskrev, hvilke metoder der anvendes i professionsforskningen, som vi også hævder beskriver graden af objektivitet og dermed klassisk metodologiske antagelser om pålidelighed og gyldighed.

Det er sikkert ikke undgået læserens opmærksomhed, at de tre akser konstrueret ovenfor flere steder udtrykker den samme forskel på flere akser. Professionsforskning *med* de professionelle og professionsforskning *gennem* udvikling af praksis kan fx minde meget om hinanden – og mange aktionsforskningsprojekter vil fx kunne passe i disse to kategorier. Dette skyldes dog ikke, at de tre akser udtrykker det samme, men derimod at der er latente underliggende sammenhænge mellem metodiske antagelser (professionsforskning *med*), teoretiske antagelser (professionsforskning *gennem*), og hvilke spørgsmål der forstås som relevante for forskning (professionsforskning *til*). Og derfor er der også sammenhæng mellem forsker-

rens solidaritet, objektiviseringsgraden af praksis og praksis-nærheden. Det er næppe en overraskende påstand: Hvis forskeren eksempelvis vil undersøge professionelles arbejde som (mere eller mindre) effektfulde interventioner, bliver deltagende perspektiver og aktionsforskning uinteressant, mens målinger og observationer bliver mere relevante. Omvendt, hvis forskeren interesserer sig for den professionelle som subjekt (fx identitet eller faglighed), bliver interviews, narrativer etc. relevante, og en professionsteori, der handler om fx anerkendelse og værdier, bliver relevant.

Et eksempel på, hvordan den foreslåede kategorisering kan bruges til at beskrive aktuel professionsforskning: Det fokus, der aktuelt er på praksisnær eller anvendelig professionsforskning, kan både beskrives som et spørgsmål om interesser og aftagere (i dimensionen professionsforskning *til*), men vi kan samtidig undersøge, hvilke konkrete teoretiske og metodologiske valg (professionsforsk-

ning *gennem* og *med*) der følger med en sådan forskning. Mere overordnet kan man med disse akser begynde at undersøge, om professionsforskningen ikke blot er heterogen og spredt i det danske forskningslandskab, men om der er strukturel systematik i denne spredning og heterogenitet.

De tre akser, hvormed vi her har prøvet at beskrive professionsforskning, er således filtret sammen; der er kombinationer af positioner inden for de tre forskellighedsdimensioner, der passer sammen, og andre, der ikke gør. Det, et givent professionsforskningsprojekt teoretisk forstår ved professioner og finder relevant at undersøge, og den metode, undersøgelsen designes med, hænger sammen med, om forskningen skal producere viden, der forudsætter klassiske objektivitetsidealer, om forskningen skal være direkte omsættelig til praksis, og hvem forskningen skal være solidarisk med.

Vi mener, at de tre akser, vi her foreslår, giver mulighed for at beskrive professionsforskningen mere nuanceret og med blik for både strukturel og institutionel forankring, for aktuelle forandringer, men stadig på professionsforskningens egne præmisser.

REFERENCER

Abbott, A. (1988). *The System of Professions. An Essay on the Division of Expert Labor*. Chicago and London: The University Chicago Press.

Andersen, R. & Weber, K. (2009). *Profession og praktik*. København: Roskilde Universitetsforlag.

Ahrenkiel, A., Nielsen, B.S., Schmidt, C., Sommer, F. & Warring, N. (2012). *Daginstitutionen til hverdag – den upåagtede faglighed*. København: Frydenlund.

Bourdieu, P. (1998). *The State Nobility: Elite Schools in the Field of Power*. Polity. <https://doi.org/10.2307/2655468>.

Bourdieu, P. & Wacquant, L. (2004). *Refleksiv sociologi*. København: Hans Reitzel.

Brante, T. (2008). Staten og professionerne. I: T.R. Eriksen & A.M. Jørgensen (red.), *Professionsidentitet i forandring*. København: Akademisk Forlag.

Brante, T. (2009). Vad är en profession? I: M. Lindh (red.), *Vetenskap för profession, Rapport nr. 8*. Borås: Responstryck.

Brodersen, M. (2009). Fra "professioner" til "felt for velfærdsarbejde". *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 11(3), 32-48.

Bøje, J.D. (2012). Professionsrettethed og de studerende – et brud med akademisering eller en indførsel af et nyt selektionskriterium? I: R. Andersen et al. (red.), *Professionsretning i praksis*. Roskilde Universitet & University College Sjælland.

Christensen, A. (2017). Den problematiske tid. En institutionel etnografi om folkeskolelæreres tid. Roskilde: Roskilde Universitet.

Dahl, H.M. (2017). *Struggles in (Elderly) Care – a Feminist Perspective*. London: Palgrave Macmillan.

Dator, J. (1993). From future workshops to envisioning alternative futures. *Futures Research Quarterly*, 9(3), 108-112.

Duclos, J.-P. (2014). Profes. *Den Store Danske*. <https://denstoredanske.lex.dk/profes>.

Etzioni, A. (1969). *The Semi-Professionals and their Organization*. New York: Free Press.

Frederiksen, J.T. (2020). *Den velfærdsprofessionelle – mellem omsorg, ansvar og kontrol*. København: Akademisk Forlag.

Freidson, E. (2001). *Professionalism. The Third Logic*. Chicago: The University Chicago Press.

Gilliam, L. & Gulløv, E. (2012). *Civiliserende institutioner. Om idealer og distinktioner i opdragelse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Grimen, H. (2008). *Profesjon og kunnskap*. I: Molander & Terum (red.). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hansen, D.R. & Bøje, J. (2016). *Mellem ledere*. København: Klim. Harrits, G.S. & Olesen, S.G. (2012). *På vej til professionerne*. Aarhus: ViaSysteme.

Heggen, K. (2005). Fagkunnskapens plass i den profesjonelle identiteten. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 6, 446-460.

Heggen K. (2010). Profesjon og identitet. I: A. Molander & L.I. Terum (red.), *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hjort, K. (2001). *Moderniseringen af den offentlige sektor: pas-dig-selv pædagogik, forhandlingskompetencer, forhandlet modernisering, videnskabelse*. Erhvervs- og Voksenuddannelsesgruppen, Institut for Uddannelsesforskning, Roskilde Universitetscenter.

Hjort, K. (2004). *De professionelle: forskning i professioner og professionsuddannelser*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Hjort, K. (2005). *Professionaliseringen i den offentlige sektor*. Retrieved from <https://books.google.com/books?id=hledPcylAbsC&pgis=1>.

Hodkinson, P. & Macleod, F. (2010). Contrasting concepts of learning and contrasting research methodologies: affinities and bias. *British Educational Research Journal*, 36(2), 173-189. <https://doi.org/10.1080/01411920902780964>.

Holen, M. & Lehn-Christiansen, S. (2017). Drømmen om sammenhæng. *Tidsskrift for Professionsstudier*, 25, 25-35.

Howsam, R.B. (1976). *Educating a Profession*. Washington: American Association of Colleges for Teacher Education.

Johansen, M.B. (2012). Forskning og forskningstyper – revisited. I: M.B. Johansen & S.G. Olesen (red.), *Professionernes sociologi og vidensgrundlag* (s. 10-30). Aarhus: ViaSysteme.

Johansen, M.B. & Olesen, S.G. (2012). *Professionernes sociologi og vidensgrundlag*. Aarhus: ViaSysteme.

Kjerholt, M. (2011). *Sammenhæng i ældre kronisk syges patientforløb – idealer og realiteter. Et aktionsforskningsprojekt*. Retrieved from <https://portal.findresearcher.sdu.dk/da/publications/sammenhaeng-i-aeldre-kroniske-syges-patientforloeb-idealere-og-realit>.

Kreiner, S. (2010). Validity and objectivity: Reflections on the role and nature of Rasch models. *Nordic Psychology*, 59(3), 268-298. <https://doi.org/10.1027/1901-2276.59.3.268>.

Luker, K. (2010). *Salsa-dancing in the Social Sciences*. Boston: Harvard University Press.

Millerson, G. (2001). *The Qualifying Associations. A Study in Professionalization*. London: Routledge.

Molander, A. & L.I. Terum (2008). Professionsstudier – en introduksjon. I: A. Molander & L.I. Terum (red.), *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Moos, L. (2004). Relationsprofesjoner – hvem er de? I: L. Moos, J. Krejsler & P.F. Laursen (red.), *Relationsprofesjoner*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Næsby, T. (2020). What makes good preschools good for all children. *Early Child Development and Care*, DOI: 10.1080/03004430.2019.1685509.

Rieper, O. & Hansen, H.F. (2007). *Metodedebatten om evidens*. København: AKF.

Rosa, A., Bloch, L., Geishauser, I., Juhler, P. & Sederberg, M. (2017). *Deltagelse, medbestemmelse og motivation hos studerende*. København: AKF.

Saks, M. & Adams, T.L. (2019). *Neo-Weberianism, Professional Formation and the State: Inside the Black Box*. (August). <https://doi.org/10.7577/pp.3190>.

Siegrist, H. (2001). Professionalization/professions in history. I: Smelser, N.J. & Baltes, P.B. (red.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Amsterdam: Elsevier.

Smeby, J.C. & Terum, L.I. (2011). Akademisering av profesjons-høyskolene. I: M.B. Johansen & S.G. Olesen (red.), *Professionernes sociologi og vidensgrundlag*. Aarhus: ViaSysteme.

Somers, M.R. (2005). Beware Trojan Horses Bearing Social Capital: How Privatization Turned Solidarity into a Bowling Team. I: G. Steinmetz (red.), *The Politics of Method in the Human Sciences*. Duke University Press.

Staugaard, H.J. (2011). Professionsbegrebet. I: M.B. Johansen & S.G. Olesen (red.), *Professionernes sociologi og vidensgrundlag*. Aarhus: ViaSysteme.

Staugaard, Hans Jørgen (2017). *Profession*. København: Samfundslitteratur.

Steinmetz, G. (2005). Scientific Authority and the Transition to Post-Fordism: The Plausibility of Positivism in U.S. Sociology since 1945. I: *The Politics of Method in the Human Sciences* (s. 275-324). Duke University Press.

Thomsen, J.P., Dencker, S. & Pedersen, T.M. (2013). Hvem læser på velfærdsprofessionsuddannelserne? Ændringer i rekrutteringsmønstre de sidste 25 år. *Dansk Sociologi*, 24(3).

Weber, M. (2003). Herredømmets sociologi. I: H. Andersen, H.H. Bruun & L.B. Kaspersen (red.), *Max Weber: Udvalgte tekster*. København: Hans Reitzels Forlag.

Willig, R. (2009). *Umyndiggørelse*. København: Hans Reitzels Forlag.

Witz, A. (1990). Patriarchy and Professions: The Gendered Politics of Occupational Closure. *Sociology*, 24(4), 675-690.

NOTER

- ¹ <https://phabsalon.dk/forskning-og-udvikling/socialt-arbejde-og-forvaltning/effektiv-styring-af-velfaerd/dokumentation-af-social-paedagogisk-praksis/>
- ² <https://bupl.dk/forskning-udvikling/forskningspulje/>
- ³ <https://sind.dk/udgivelser/forskningsrapport-erfaringer-med-psykiatrisk-foranstaltningsdom-i-et-recoveryperspektiv>
- ⁴ <https://ufm.dk/en/research-and-innovation/funding-programmes-for-research-and-innovation/who-has-received-funding/2016/df-research-project-grants-from-the-danish-council-for-independent-research-social-sciences-june-2016>
- ⁵ <https://sind.dk/udgivelser/forskningsrapport-erfaringer-med-psykiatrisk-foranstaltningsdom-i-et-recoveryperspektiv>.
- ⁶ Næsby 2020.
- ⁷ Danmarks Evalueringsinstitut, 2017.
- ⁸ Ahrenkiel et al. 2012.

⁹ Harrits & Olesen 2012.

¹⁰ Aktionsforskning kan dog også underordne praktikerperspektivet et ledelses- eller forvaltningsperspektiv (Hansen & Bøje 2016). Det ses der bort fra i denne sammenhæng.

¹¹ Med beskrivende menes her ikke den klassiske opdeling i kvantitativ eller analytisk statistik, men derimod om den kvantitative metode søger at beskrive praksis og praktikere eller (i kategorien nedenfor) søger at beskrive, hvordan praksis virker. Hvis data indhentes for at operationalisere en effekt af en bestemt praksis, kategoriserer vi det som en effektmåling, mens hvis det søger at kvantificere vilkår eller rammer for praksis (fx normering, uddannelsesniveau, voksenkontakt, etc.) men ikke kvantificerer disse vilkårs effekt, kategoriserer vi det som beskrivende.

¹² En yderligere kategori kunne være tilføjet her – nemlig professionsforskning med klienterne – den ville dog metodisk være identisk med praktiker-kategorien her og med kategorien professionsforskning til klienter og pårørende ovenfor.